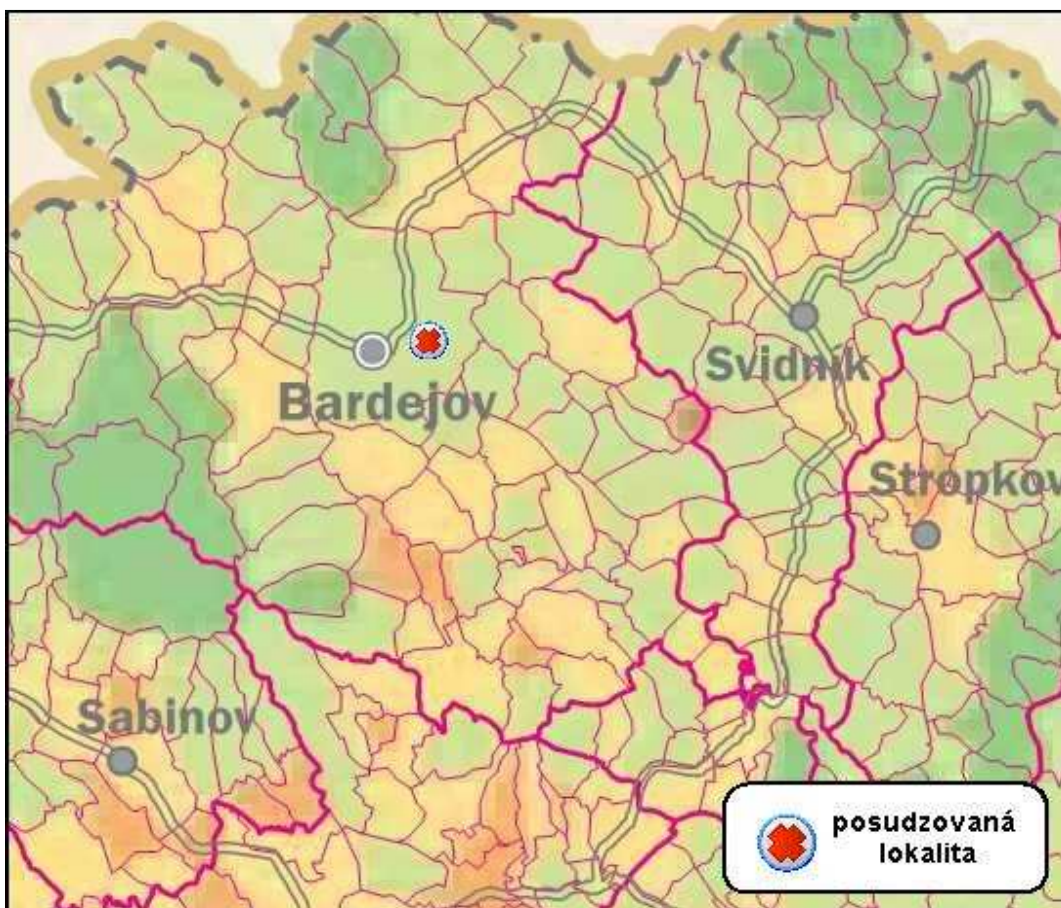


III. 2. KRAJINA, KRAJINNÝ OBRAZ, OCHRANA A SCENÉRIA

2.1 Štruktúra krajiny – mapa environmentálnej zaťaženia okresu



Obrázok 13: Ekologická kvalita katastrálnych území (Atlas SR 2002)

2.2 Územný systém ekologickej stability

Územný systém ekologickej stability rieši celoplošnú ochranu územia, v ktorej je vyčlenený systém navzájom súvisiacich prírodných prvkov, biocentrá, biokoridory, interakčné prvky. **Biocentrá** sú vymedzené územia v krajine, ktoré na základe stavu ekologických podmienok umožňujú trvalú existenciu, rozmnožovanie, úkryt a výživu rastlinných a živočíšnych spoločenstiev s prioritným ekostabilizačným účinkom v krajine. **Biokoridory** umožňujú migráciu a výmenu genetických informácií živých organizmov a zvyčajne spájajú jednotlivé biocentrá. **Interakčné prvky** zabezpečujú priaznivé pôsobenie biokoridorov a biocentier na okolité časti krajiny.

Celodruhová ochrana prírody je zabezpečovaná na úrovni ekosystémov cez Metodický pokyn MŽP č. P-2/93 na vypracovanie dokumentov územného systému ekologickej stability. Týmto metodickým pokynom sa zabezpečuje plnenie uznesení vlády SR ku Koncepcii územného systému ekologickej stability a ku Generelu nadregionálneho územného systému ekologickej stability SR (NÚSES). Cieľom územného systému ekologickej stability (ÚSES) je vytvoriť a udržať stabilitu biotických i abiotických systémov krajiny, zachovať rôznorodosť podmienok pre biodiverzitu a genofond rastlínstva a živočíšstva. Dokumenty sa vypracovávajú na rôznych úrovniach – od Generelu pre celú SR (NÚSES), cez regióny (RÚSES) až po mestá a obce (MÚSES) v podrobných mierkach 1 : 5 000 alebo 1:10 000. Obsahujú komplexné (textové i mapové) hodnotenie biogeografického členenia krajiny, jej ekosystémov a ich ekostabilizačných funkcií. Všetky dokumenty úzko súvisia s územno-plánovacou dokumentáciou na týchto úrovniach, sú k dispozícii u jej obstarávateľa, alebo na územne príslušných úradoch životného prostredia a strediskách štátnej ochrany prírody (Bajtoš 2006).

Podľa ÚPN VÚC Prešovského kraja (2004) sú na území kraja vypracované tieto regionálne územné systémy ekologickej stability:

- Generel nadregionálneho územného systému ekologickej stability Slovenskej republiky (schválený uznesením vlády SR č. 319/1992).
- Aktualizovaný Generel nadregionálneho územného systému ekologickej stability Slovenskej republiky (2001).
- Regionálne ÚSES okresov vypracované v rokoch 1993 – 1995.

Na území okresu Bardejov sa nachádzajú prvky RÚSES uvedené v tabuľke na nasledujúcej strane.

Tab.Č.4: Prvky RÚSES v okrese Bardejov

Biocentrum	nadregionálne	Čergov	Čergov		lesné porasty v podhorskom a horskom stupni
			Minčol	NPR Čergovský Minčol	lesné spol., bučiny, vrcholové a svahové lúky s veľkou druhovou pestrosťou
		Busov	Magura	NPR Magura	lesné porasty (bučiny, jedľobučiny)
	regionálne	Čergov	Pastevník		bučiny, jedľobučiny, brehové porasty, prameništne spoločenstvá
			Ostrá hora		
			Kundračina-Vysoká hora		
		Busov	Busov		bučiny, jedľobučiny prameništne spol.
		Ondavská vrchovina	Javorina	NPR Becherovská tisina	biotopy: lesné porasty, slatiny, prípotočné spoločenstvá, pasienkové spol.
			Ščob		
			Vinbarg		sev. časť lesné spol., južná časť teplomilné
			Stavenec		pozostatok les. komplexu, trvalé trávne porasty so vzácnymi druhmi
			Lazy		komplex bučín, trávne porasty s rozptýl. zeleňou
			Gregorová		dubovo-hrabové lesné porasty, kosné lúky a slatiny
			Jedľovec		hodnotné bukové a jedľové porasty
			Zborovský hrad	PR Zborovský hradný vrch	lesné porasty bučín, trávne porasty s rozptýlenou zeleň.
			Grúnik		významná lokalita teplomil. vegetácie
		L'ubovnianska vrchovina	Pálenica		lesné porasty, pasienkové a prípotočné spol. slatiny
Biokoridor	nadregionálny	Čergov	Čergov		lesné, prechodné spol. cenné horské lúky
		Ondavská vrchovina, Busov	Nízke Beskydy		lesné a nelesné spol. v členitom reliéfe flyšu
		Ondavská vrchovina	Topľa		brehové porasty a aluviálne lúky
	regionálny	Ondavská vrchovina	Kamenec		brehový porast s prevahou jelší
			Raslavice-Kružlov-Frička		významné ťahové cesty vtáctva
			Zborov-Nižná Polianka		
			Cerninka, Kurimka, Koprivnička, Radomka, Ondava		zachovalé brehové porasty a aluviálne lúky

2.3 Chránené územia prírody

Štatút chránených území je legislatívne upravený zákonom NR SR č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny, ktorý zaraďuje celé územie Slovenskej republiky do piatich stupňov ochrany. Územnou ochranou podľa tohto zákona sa rozumie osobitná ochrana prírody a krajiny vo vymedzenom území v druhom až piatom stupni ochrany. Podľa ÚPN VÚC Prešovského kraja (2004) bolo na území kraja vyhlásených 5 národných parkov (TANAP, Národný park Nízke Tatry, Slovenský raj, Pieniny a Poloniny, 2 chránené krajinné oblasti (Vihorlat, Východné Karpaty) a 180 chránených území menšieho plošného rozsahu (CHA, PP, NPP, PR, NPR).

Do územia okresu Bardejov nezasahuje žiadne veľkoplošné chránené územie, na jeho území sa nachádzajú iba maloplošné chránené územia (NPR a PR), ktoré sú uvedené v nasledujúcej tabuľke.

Názov územia:	Obec:	Kategória:	Plocha v okrese v (ha):	Od roku:	Predmet ochrany
Becherovská tisina	Becherov	NPR	24,13	1954, 1984, 1988	najväčší pôvodný výskyt tisu na flyši
Čergovský Minčol	Livovská Huta	NPR	218,90	1986	vrchol. a svahové lúky s horskou kvetenou
Magura	Stebník	NPR	76,54	1964	pralesovitý porast Abieto-Fageta
Livovská jelšina	Livov, Lukov	PR	13,17	1986	vzácný typ karpatských potočných jelšín
Pod Beskydom	Nižná Polianka	PR	8,45	1988	botanicky významné slatinné lúky
Regetovské rašelinisko	Regetovka	PR	2,55	1979	zachovalý biotop na starom rašelinnom podklade
Slatina pod Lieskovcom	Bardejovská Nová Ves	PR	0,71	1979	typický slatinný biotop flyšovej oblasti
Zborovský hradný vrch	Zborov	PR	25,51	1950,1984,1988	zachovalé typické zmiešané lesy flyšového pásma
Pramenisko Tople	Livovská Huta	PR	28,66	2002	pramenisko Tople s prirodzenými jedľobučinami a horskými lúkami v pohorí Čergov

Tab.č.5: Maloplošné chránené územia v okrese Bardejov



Obrázok 14: Mapa chránených území Bardejovského regiónu (zdroj: ATLAS SR)

V dostatočnej vzdialenosti od posudzovanej lokality sa nachádza PR Slatina pod Lieskovcom (lokalita č. 279), za štátnou komunikáciou. Posudzovaná lokalita sa nachádza mimo ochranného pásma PR.

Na území okresu Bardejov je viacero mokradí, aj väčšieho významu, aj chránených. K regionálne významným mokradiam patria lokality s výskytom významných chránených a ohrozených druhov fauny a flóry, aj chránené územia, územia netypické alebo naopak charakteristické pre daný región s výraznejším hydrologickým, biologickým a ekologickým ovplyvňovaním okolia. K mokradiam lokálneho významu zaraďujeme menšie lokality s miestnym hydrologickým významom a lokality významné svojou ekostabilizačnou funkciou, napr. liahniská obojživelníkov, rýb a pod. Na území Bardejovskej Novej Vsi sa nachádza východne od obce lokálne významná mokraď Slatina „Pod Lieskovcom“ – PR, s rozlohou 0,71 ha.

2.4 NATURA 2000

Natura 2000 je názov sústavy chránených území členských štátov EÚ, ktorej cieľom je zachovať prírodné dedičstvo významné pre EÚ ako celok a nielen pre príslušný členský štát. Natura 2000 predstavuje sústavu chránených území európskeho významu vyhlásených na ochranu biotopov, živočíchov a rastlín, ktoré sú na území členských štátov EÚ vzácné alebo ohrozené. Výber území do sústavy chránených území Natura 2000 je založený výslovne na vedeckom základe. Opatrenia na zabezpečenie priaznivého vývoja týchto území z hľadiska ochrany prírody však berú do úvahy aj ekonomické, sociálne, kultúrne a regionálne požiadavky. Účelom vytvorenia tejto sústavy teda nie je izolovať chránené územia a vylúčiť v nich činnosť človeka, ale naopak, podstatou ich ochrany je zabezpečiť a podporiť tie aktivity, ktoré sú v súlade so záujmami ochrany prírody. Územia sústavy Natura 2000 budú súčasťou prostredia človeka, ktorý v nich žije, pracuje alebo ich navštevuje. V mnohých prípadoch sú práve ľudské aktivity na ochranu prírody nevyhnutné, musia však zostať v súlade s jej cieľmi. Ako príklad možno uviesť kosenie a pasenie niektorých typov lúk, ktoré výrazne prispievajú k ochrane ohrozených druhov rastlinných spoločenstiev (SAŽP).

Tvorba sústavy Natura 2000 je jednou z najvýznamnejších európskych iniciatív na ochranu biodiverzity a „základným kameňom“ politiky EÚ v tejto oblasti. Členské štáty EÚ sa pri tvorbe tejto sústavy riadia legislatívou, ktorá je pre ne záväzná. Jej základ v oblasti ochrany prírody tvoria dve smernice:

- ❑ smernica Rady č. 79/409/EHS o ochrane voľne žijúcich vtákov
- ❑ smernica Rady č. 92/43/EHS o ochrane biotopov, voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín

Tieto právne predpisy predstavujú najkomplexnejšiu právnu normu na ochranu prírody vo svete. Po vstupe Slovenskej republiky do EÚ sa musia obe smernice v plnej miere uplatňovať aj u nás. Sústavu Natura 2000 tvoria dva typy území:

- ❑ chránené vtáčie územia – vyhlasované podľa smernice o vtákoch,
- ❑ územia ochrany biotopov a druhov – vyhlasované podľa smernice o biotopoch.

Smernica o vtákoch bola prijatá na ochranu všetkých voľne žijúcich druhov vtákov, ktoré sa prirodzene vyskytujú na území členských štátov EÚ. Smernica chráni všetky pôvodné európske druhy, a to počas celého ich života, teda vajcia, mláďatá a hniezda. Okrem toho chráni aj biotopy, na ktoré sa jednotlivé druhy vtákov viažu. V praxi to znamená, že nikto nesmie usmrcovať, odchytať alebo inak poškodzovať žiaden vtáčí druh ani jeho hniezda a biotop, v ktorom žije. Zvláštny režim sa uplatňuje v prípade, ak ide o druhy, na ktoré sa môže poľovať. Smernica uvádza zoznam 181 druhov a poddruhov vtákov, pre ktoré

sa spolu so sťahovavými vtákmi musia vyčleniť špeciálne územia – chránené vtáčie územia.

Smernica o biotopoch bola prijatá na ochranu biotopov, druhov rastlín a živočíchov, ktoré sú výnimočné z hľadiska EÚ. Predmetom ochrany sú v prvom rade biotopy, rastliny a živočichy, ktorých zachovanie je významné v európskom kontexte.

Biotopy, ktorým hrozí zánik v ich prirodzenom areáli rozšírenia alebo majú malý areál, prípadne predstavujú výnimočné príklady európskych biotopov. Špeciálny dôraz sa kladie na **prioritné biotopy**. V súčasnosti sa v rámci EÚ chráni 198 typov biotopov, z toho je 65 prioritných. Na Slovensku sa z nich vyskytuje 63 typov biotopov, z čoho 22 sa zaraďuje medzi prioritné.

Biotopy chránených druhov, ktoré možno efektívne chrániť iba v prípade zachovania celého ich biotopu. Aj v tomto prípade sa zdôrazňuje ochrana **prioritných druhov rastlín a živočíchov**. Druhy rastlín a živočíchov, ktoré sú ohrozené alebo sa postupne stávajú ohrozenými, rovnako ako druhy, ktoré sú veľmi vzácne a vyskytujú sa len v niektorých oblastiach Európy.

Smernica o biotopoch obsahuje zoznam viac ako 200 chránených druhov živočíchov a 500 druhov rastlín, ktoré si vyžadujú zvýšenú pozornosť v celoeurópskom meradle. Z nich sa na Slovensku vyskytuje 109 druhov živočíchov a 39 druhov rastlín. Výber území Natura 2000 je založený v prvom rade na podrobnom celoplošnom zmapovaní chránených biotopov a druhov. V rámci Slovenska sú do sústavy Natura 2000 zahrnuté významnou časťou súčasné chránené územia, ktoré pokrývajú 23 % rozlohy Slovenska. Každý členský štát EÚ je povinný prispieť k vytvoreniu sústavy Natura 2000 v rozsahu, ktorým zabezpečí reprezentatívnosť chránených biotopov a biotopov chránených druhov. Slovenská republika po svojom vstupe do EU predložila národný zoznam chránených vtáčích území podľa smernice o vtákoch a navrhovaný národný zoznam území ochrany biotopov a druhov podľa smernice o biotopoch. Ten definitívne schváli Európska komisia. **Chránené vtáčie územia a územia ochrany biotopov a druhov** vytvoria sústavu chránených území Natura 2000.

Navrhované územia európskeho významu ochrany biotopov a druhov, ktoré sa nachádzajú alebo len zasahujú do okresu Bardejov, sú tieto:

SKUEV0331 Čergovský Minčol

Katastrálne územie: Okres: **Bardejov:** Livov, Livovská Huta, **Sabinov:** Hanigovce, Kamenica, Milpoš, Olejníkov, **Stará Ľubovňa:** Kyjov

Výmera lokality: 4144,69 ha

Stupeň ochrany: 2 (výmera 3770,47 ha)

Katastrálne územie: Hanigovce, Kamenica, Kyjov, Livov, Livovská Huta, Milpoš, Olejníkov,

Stupeň ochrany: 3 (výmera 166,39 ha)

Katastrálne územie: Kamenica, Kyjov, Livovská Huta,

Stupeň ochrany: 5 (výmera 207,83 ha)

Katastrálne územie: Kamenica, Kyjov, Livovská Huta

Odôvodnenie návrhu ochrany: Územie je navrhované z dôvodu ochrany biotopov európskeho významu: Vlhkomilné vysokobylinné lemové spoločenstvá na poriečnych nivách od nížin do alpínskeho stupňa (6430), Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte (6230), Lipovo-javorové sutinové lesy (9180), Javorovo-bukové horské lesy (9140), Bukové a jedľové kvetnaté lesy (9130), Kyslomilné bukové lesy (9110) a druhov európskeho významu: fúzač alpský (*Rosalia alpina*), kunka žltobruchá (*Bombina variegata*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), vydra riečna (*Lutra lutra*), medveď hnedý (*Ursus arctos*), vlk dravý (*Canis lupus*), netopier obyčajný (*Myotis myotis*) a podkovár malý (*Rhinolophus hipposideros*).

SKUEV0332: Čergov

Katastrálne územie: Okres: **Bardejov:** Fričkovce, Hertník, Kríže, Livov, Šiba, **Prešov:** Babin Potok, Hradisko pri Terni, **Sabinov:** Bodovce, Olejníkov, Ratvaj

Výmera lokality: 6063,43 ha

Stupeň ochrany: 2 (výmera 6002,50 ha)

Katastrálne územie: Babin Potok, Bodovce, Fričkovce, Hertník, Hradisko pri Terni, Kríže, Livov, Olejníkov, Ratvaj, Šiba,

Stupeň ochrany: 3 (výmera 36,83 ha)

Katastrálne územie: Bodovce, Hradisko pri Terni,

Stupeň ochrany: 5 (výmera 24,10 ha)

Katastrálne územie: Bodovce, Hradisko pri Terni

Odôvodnenie návrhu ochrany: Územie je navrhované z dôvodu ochrany biotopov európskeho významu: Vlhkomilné vysokobylinné lemové spoločenstvá na poriečnych nivách od nížin do alpínskeho stupňa (6430), Nížinné a podhorské kosné lúky (6510), Kyslomilné bukové lesy (9110), Lipovo-javorové sutinové lesy (9180), Javorovo-bukové horské lesy (9140), Bukové a jedľové kvetnaté lesy (9130), Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte (6230) a druhov európskeho významu: kunka žltobruchá (*Bombina variegata*), mlok karpatský (*Triturus montandoni*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), medveď hnedý (*Ursus arctos*) a vlk dravý (*Canis lupus*).

Na území okresu Bardejov sa nenachádza ani do neho nezasahuje žiadne vyhlásené chránené vtáčie územie.

2.5 Ostatné ochranné pásma

Podľa Bajtoša (2006) sa regionálna (širšia) ochrana vôd uskutočňuje formou chránených vodohospodárskych oblastí (CHVO), ako aj formou významných vodohospodárskych oblastí. Znamená to, že v určitých vodohospodársky významných územiach môžu vodohospodárske orgány upraviť alebo zakázať činnosti, ktoré by mohli ohroziť vodohospodárske záujmy. Táto ochrana vyplýva z §31 vodného zákona. Na území východného Slovenska sú vyhlásené 4 CHVO : Vihorlat, Slovenský Kras – Plešivecká planina, Slovenský Kras – Planina Horného vrchu, Horné povodie Hnilca. Do územia Prešovského kraja zasahuje iba CHVO Vihorlat (celková rozloha 225 km²), rozlohou 95 km², na juhu okresov Humenné a Snina.

Všetky významné využívané zdroje vody majú určené ochranné pásmo. V Prešovskom kraji ochranné pásma povrchových zdrojov predstavujú 95 % a len 5% predstavujú ochranné pásma podzemných zdrojov. Plochy ochranných pásiem sú vyčíslené na základe Hydroekologických plánov – pre povodie Ondavy a Bodrogu spracované v roku 1995 (spracovateľ Povodie Bodrogu a Hornádu, Košice).

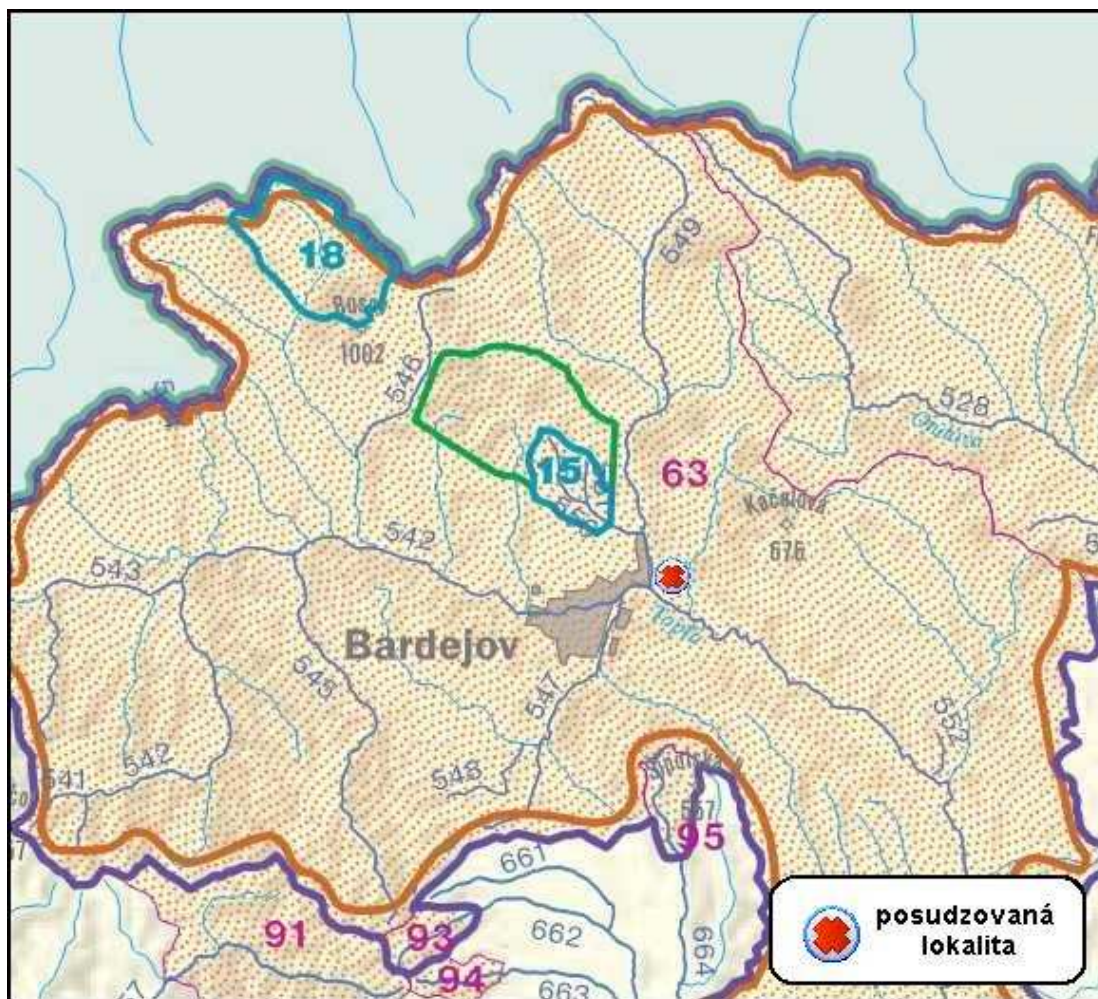
Sprísnená špeciálna ochrana sa realizuje formou ochranných pásiem vodárenských zdrojov v zmysle §32 zákona o vodách č. 364/2004 Z.z. a Vyhlášky MŽP SR č. 29/2005 o podrobnostiach určovania ochranných pásiem vodárenských zdrojov, o opatreniach na ochranu vôd a o technických úpravách v ochranných pásmach vodárenských zdrojov.

Ďalším druhom špeciálnej ochrany je vymedzenie vodárenských tokov a ich povodí, osobitne určených na hromadné zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou. V zmysle §44 vodného zákona sa vodné toky z hľadiska ich významu členia na vodohospodársky významné vodné toky a drobné toky, z hľadiska ich využitia sa členia na vodárenské toky a ostatné vodné toky. V súčasnosti je schválená vyhláška č.211/2005 Z.z., ktorou sa určujú vodárenské vodné toky a určuje sa zoznam vodohospodársky významných tokov.

V širšom okolí posudzovaného územia sa nachádza:

- v zmysle prílohy č. 2 k vyhláške č. 211/2005 vodárenský vodný tok(ktorý sa využíva ako vodárenský zdroj): Topľa (4-30-09-001) v úseku 62,9 – 131,30 km.

Posudzovaná lokalita je v dostatočnej vzdialenosti pod odberným miestom pre mesto Bardejov.



Obrázok 15: Povodia vodárenských vodných tokov a vodohospodársky významných vodných tokov v SV časti Slovenska č.63 – Topľa, č. 549 Kamenec (zdroj: Atlas SR)

Na území mesta Bardejov sa nachádza ochranné pásmo I., II. a III. stupňa prírodných liečivých zdrojov, ktoré boli vyhlásené Vyhláškou MZ SR č. 16/2000 Z.z. Tieto ochranné pásma sa nachádzajú severozápadným smerom od posudzovanej lokality, okrajová hranica ochranného pásma III. stupňa je vzdialená cca 5 km vzdušnou čiarou. Navrhovaná činnosť nemôže ovplyvniť tieto prírodné liečivé zdroje. Mapa s vyznačenými ochrannými pásmami prírodných liečivých zdrojov je v prílohe.